

*У разову спеціалізовану вчену раду
Державного університету
«Житомирська політехніка»*

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Доманчук Аліни Ігорівни на тему:
«Управління фінансами страхових компаній в контексті реалізації страхового
інтересу»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Актуальність теми дисертаційної роботи

Динамічна природа страхового ринку та змінні умови, зокрема технологічний прогрес, зміни уподобань клієнтів та конкуренція, вимагають постійного удосконалення інструментів управління фінансами страхових компаній. Крім того, в умовах невизначеності та ризиковості, що склалися сьогодні в Україні у зв'язку з російською військовою агресією та впливом глобальних економічних та соціальних проблем, посиленої уваги потребують питання управління фінансами страхових компаній. Наприклад, особливої актуальності набуває необхідність врахування страхового інтересу, пошуку напрямів та механізмів удосконалення управління фінансами страхових компаній як потужного інституту, що надає фінансовий захист від різного роду ризиків та є одним з найвпливовіших інвестиційних інститутів як в умовах воєнного стану, так і в період післявоєнної відбудови. Дослідження управління фінансами допомагає страховикам адаптуватися до нових реалій, прогнозувати можливі ризики та впливати на фінансовий стан компанії. Вищезазначені аргументи свідчать про актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Доманчук Аліни Ігорівни.

Тема дисертаційної роботи є актуальною та практично значущою, що підтверджується зв'язком з науково-дослідною роботою за темою: Аналіз діяльності страхових компаній на фінансовому ринку (номер державної реєстрації 0116U003889). У межах теми автором запропоновано методичні підходи щодо оцінки ефективності впровадження системи управління фінансами страхової компанії в умовах невизначеності.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, є логічними і послідовними та відповідають чинним вимогам. Обґрунтованість представлених наукових положень базується на аналізі нормативної бази, законодавчих документів України, вітчизняних і зарубіжних досліджень.

Розкриттю теми дослідження та виконанню завдань, що були поставлені перед авторкою, сприяла логічно вибудована структура дисертації.

Дисертанткою у роботі було: встановлено теоретичні підходи до ідентифікації сутності та змісту управління фінансами страхових компаній з врахуванням специфіки страхової галузі; обґрунтовано концептуальні засади та сформовано систему управління фінансами страховика в контексті реалізації страхового інтересу; визначено особливості страхового інтересу як детермінанти управління фінансами страхових компаній; ідентифіковано сучасні тенденції та проблеми управління фінансами страхових компаній на страховому ринку України; проведено оцінку ефективності впровадження системи управління фінансами страховика; виявлено вплив нормативно-правового регулювання на управління фінансами страхових компаній; запропоновано методичний підхід до прийняття управлінських рішень страховими компаніями в умовах невизначеності; розроблено динамічну модульну систему клієнтоорієнтованого підходу в контексті управління фінансами страховика; визначено напрями удосконалення організаційного забезпечення управління фінансами страхових компаній шляхом впровадження діджиталізаційної компоненти.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації базуються на використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, узагальненні існуючих ідей та поглядів сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців, а також теоретико-методологічних засадах науки фінансового менеджменту. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є теоретично та практично обґрунтованими, про що свідчить достатня кількість опрацьованих Доманчук Аліною Ігорівною наукових праць зарубіжних та українських дослідників з різних галузей. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та аргументованими.

Наукове значення дисертації, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час обговорення їх на 12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Порушення академічної доброчесності у дисертації не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації та дотримано усіх норм законодавства про авторське та суміжні з ним права.

Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

- удосконалено методичний підхід до формування управлінських рішень страховими компаніями в умовах невизначеності, що, на відміну від існуючих, формалізований у вигляді моделі взаємозв'язку між альтернативами ймовірних управлінських рішень та результатами їх прийняття у фінансовому середовищі страхових компаній (с. 137-149);

- удосконалено елементний склад динамічної модульної системи клієнтоорієнтованого підходу для страхових компаній, що формується з шести компонентів: 1) цільового (персоналізація, формування взаємодії, розрахунковий індекс лояльності клієнтів NPS); 2) організаційного (комплаєнс, навчання працівників, інклюзія послуг); 3) процедурного (процедурні карти, матриці розподілу завдань, метод «ABC-аналізу», сітьове планування, матриця Ейзенхауера); 4) інформаційного (інформаційний блок «Клієнт», сегментація клієнтів, пакетні послуги, порядок актуарних розрахунків, стан ринку, законодавча база); 5) фінансового (планування/прогнозування, фінансування, матеріальне стимулювання, фінансове регулювання); 6) технічного (комп'ютерна техніка, засоби візуалізації, мережні технології, програмні засоби, InsurTech) (с. 160);

- удосконалено напрями розвитку управління фінансами страхових компаній на основі діджиталізації, що передбачає використання методологічної BPM-системи (Business Process Management) з урахуванням інструментарію CRM-системи (Customer Relationship Management), що забезпечуватиме управління на засадах клієнтоорієнтованого підходу (встановлення найпопулярніших видів страхових продуктів серед страхувальників, оперативне визначення ризиків, ефективне просування страхових послуг для досягнення оптимального фінансового результату) (с. 187-193);

- удосконалено складові системи управління фінансами страхових компаній в контексті реалізації страхового інтересу на підставі застосування системного підходу, що представляє собою взаємозв'язок таких підсистем: цільової (мета управління, завдання управління, показники якості управління), суб'єктно-об'єктної (об'єкт, суб'єкти прямого впливу, суб'єкти опосередкованого впливу), забезпечувальної (методи, фінансові інструменти, регулювання і забезпечення), процедурної (фінансове планування і бюджетування, фінансування поточної діяльності страхових компаній, економічний аналіз, фінансовий контроль) (с. 65-76);

- здійснено розмежування понять «страховий інтерес» для страхувальника (фінансова зацікавленість фізичної або юридичної особи, заснована на необхідності запобігання втратам внаслідок настання ризикової події) та «економічний інтерес» для страховика (об'єктивне, зумовлене відносинами власності, прагнення страхової

компанії до задоволення економічних потреб: досягнення фінансової стійкості та максимізації вартості компанії в умовах ринку), запропоновано критерії їх узгодження в розрізі галузей страхування (майнового, особистого, страхування відповідальності), що надало можливість обґрунтування клієнтоорієнтованого підходу як теоретичного підґрунтя управління фінансами страхових компаній (с. 41-55);

- проведено оцінку сучасних проблем (посилення вимог регулятора щодо основних нормативів та показників діяльності, воєнний стан, інвестиційні ризики, конкуренція на страховому ринку, ризик-орієнтоване управління, прискорений темп цифровізації, часткове виконання нормативів фінансової стійкості, недостатній рівень клієнтоорієнтованості у системі управління фінансами) та тенденцій управління фінансами страхових компаній (нерівномірне збільшення чистих страхових премій та чистих страхових виплат; формування страхових резервів, достатніх для виконання нормативів; наявність значної кількості географічно відокремлених структурних підрозділів; перевищення нормативів витрат на ведення справи; наявність особливих умов роботи з фінансово-кредитними установами; брак налагоджених цілісних систем бухгалтерського та страхового обліку) (с. 81-103);

- набув подальшого розвитку методичний підхід до оцінки ефективності управління системи фінансів страхових компаній, що, на відміну від існуючих, включає проміжні показники (обсяг страхових премій, обсяг страхових виплат, величина страхових резервів, фінансовий результат від страхової діяльності, активи, величина власного капіталу, величина позикового капіталу, ліквідні активи, обсяг фінансових інвестицій, інвестиційний дохід, інвестиційні витрати, співвідношення обсягу фінансових інвестицій та страхових резервів) і результативні показники (чистий прибуток, співвідношення між страховими виплатами та преміями, рентабельність активів, коефіцієнт фінансової стабільності, частка ліквідних активів в активах страховика, абсолютна ліквідність, частка резерву незароблених премій у страхових резервах), розрахунок яких сприятиме ідентифікації та уточненню завдань операційної (розширення страхового поля), фінансової (збільшення фінансового потенціалу) та інвестиційної (максимізація віддачі від інвестицій) діяльності у розрізі попередньо сформованої цільової підсистеми системи управління фінансами страхових компаній (с. 106);

- набула подальшого розвитку ідентифікація пріоритетних об'єктів впливу (страхова сума, страховий платіж, страховий тариф, страхова виплата, страхове відшкодування, статутний капітал, гарантійний фонд, страхові резерви, доходи, витрати та прибуток) законодавчих трансформацій у галузі страхування, диференційованих на підставі трирівневого поділу нормативно-правового регулювання управління фінансами страхових компаній (міжнародний, національний та внутрішньостраховий) (с. 118-125).

Наукова новизна свідчить про спроможність Доманчук Аліни Ігорівни

здійснювати глибокі наукові дослідження та обізнаність в колі питань проведеного дослідження.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях

Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, відображені в 17 публікаціях: 5 статей у наукових фахових виданнях України (з яких 4 одноосібні); 12 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Результати, висновки і рекомендації дослідження є особистим досягненням дисертантки. Персональний внесок Доманчук Аліни Ігорівни в спільну наукову роботу зазначено у переліку опублікованих праць за темою дисертації. Оцінка публікацій автора дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок про їх відповідність вимогам щодо кількості, змісту і достатньої повноти відображення результатів наукового дослідження.

Оцінка оформлення дисертації

Дисертація оформлена згідно з існуючими вимогами. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий.

Аналіз змісту дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами.

Практичне значення дисертаційної роботи

Окремі положення роботи доведено до рівня практичних пропозицій. Довідки щодо впровадження результатів дисертаційного дослідження підтверджують теоретичну значущість та практичне значення дисертації. Зокрема, пропозиції, що відображені в дисертації, використані в діяльності Приватного акціонерного товариства «Українська страхова компанія «Княжа Вієна Іншуранс Груп» (довідка №874 від 19.06.2023). Теоретичні результати роботи також впроваджені в освітній процес ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ» під час підготовки до лекційних і практичних занять навчальних дисциплін «Страхування», «Страхові послуги», «Фінанси», «Фінансовий ринок» підготовки фахівців за освітнім рівнем «Фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» (довідка № 141 від 15.06.2023).

Академічна доброчесність

При написанні дисертації Доманчук Аліною Ігорівною дотримано принципи академічної доброчесності. Свідченням цього є наявність посилань на джерела інформації при обґрунтуванні висновків і пропозицій, надання достовірної інформації

про використанні методики та результати проведеного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Попри позитивні моменти дисертаційна робота Доманчук А.І., як і будь-яке наукове дослідження відповідного спрямування, містить у собі дискусійні положення, що потребують більш детального опрацювання, проте не зменшують цінність дослідження, зокрема:

1. В роботі здійснено аналіз наукових праць щодо питання інтересу у страхових відносинах (п. 1.2), що дало змогу виокремити страховий та економічний інтерес. Однак недостатньо обґрунтовано вплив здійсненого узагальнення наукових результатів у розрізі економічного інтересу страхової компанії на подальше дослідження, виявлення якого надало б більшого розуміння особливостей визначеної об'єктно-предметної сфери роботи.

2. Обґрунтовуючи клієнтоорієнтований підхід і його зв'язок з управлінням фінансів страхових компаній (с. 46-48), варто було б приділити увагу превентивним заходам під час дії договору страхування, які з однієї сторони роблять клієнтів більш лояльними до страхової компанії, а з іншої – впливають на фінанси компанії.

3. В дисертаційній роботі проведено детальний аналіз та оцінка страхових компаній non-life (п. 2.1.-2.2.), проте увага не сконцентована на сегменті life. В подальшому дослідженні доцільно було б детальніше дослідити приклади впровадження системи управління фінансами страхових компаній в страхових компаніях, що займаються страхуванням життя.

4. В роботі дисертантка цілком доречно обґрунтовує необхідність формування динамічної модульної системи клієнтоорієнтованого підходу (с. 160). Проте, в подальшому дослідженні доцільно було б доречно конкретизувати приклади застосування сформованої модульної системи.

5. В розділі 3 роботи визначено напрями розвитку управління фінансами страхових компаній на основі діджиталізації. Позитивними результатами слід відзначити пропозиції дисертантки щодо діджитал-рішення управління страховою компанією на основі ВРМ-системи з урахуванням інструментів CRM-системи (с. 187), проте доцільно було б обґрунтувати також пропозиції щодо діджиталізації усіх попередньо запропонованих систем та інструментів (с. 184-185).

Разом з тим, слід відзначити, що вказані зауваження не знижують загальної наукової і практичної цінності дисертаційної роботи Доманчук Аліни Ігорівни.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Доманчук Аліни Ігорівни на тему: «Управління фінансами страхових компаній в контексті реалізації страхового інтересу» є завершеним самостійним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати в

галузі управління та адміністрування, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її авторка – Доманчук А.І. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Сергій НІКОЛАЄНКО

Пірице Ніколаєнка С.М. завіряю:
проректор з наукової
міжнародної роботи
кафедри економічних наук

Тетяна БОІСАН